

Abikõlblikud kulutused

1. ÜLDINE

- 1.1. Dokument määratleb ja liigitab toetuse saaja poolt elluviidavate projektide kulutuste (sh asjade ostukulu ja/või tegevuskulu) abikõlblikkuse.
- 1.2. Dokument on aluseks toetuse saajale projekti eelarve, kuluaruandluse ja väljamaksetaotluste koostamisel.
- 1.3. KIK sihtfinantseerib toetuse saajale ainult selle dokumendi kohaselt abikõlblikuks aktsepteeritud kulutust. Riigiabi puhul kohalduvad täiendavalt otsekohalduvates Euroopa Liidu aktides sätestatud abikõlblikkuse tingimused. Kui liidu aktis on sätestatud rangem või piiravam tingimus, kehtib liidu aktis sätestatud tingimus.
- 1.4. KIK aktsepteerib finantseerimise korra punktis 2.3 määratletud toetuse saaja kohustusliku omafinantseeringuna ainult selle dokumendi kohaselt abikõlblikuks aktsepteeritud kulutust. Toetuse saaja kohustuslikku omafinantseeringu osa ületavat toetuse saaja rahastust aktsepteeritakse piirangutevabalt.
- 1.5. KIK määratleb kulutuste abikõlblikkust järgmiste kriteeriumide kohaselt:
  - 1.5.1. sihipärakriteerium: kulutus peab olema vajalik ja põhjendatud projekti eesmärkide saavutamiseks ja elluviimiseks;
  - 1.5.2. ajakriteerium:
    - kulutus peab olema toetuse saaja raamatupidamises tekkepõhiselt kajastatud ja kulutuse aruandlus KIK-le esitatud ning KIK-is registreeritud sihtfinantseerimislepingus märgitud lõpptähtajaks;
    - KIK finantseeritav kulutus on abikõlblik alates sihtfinantseerimise lepingu määratud projekti algustähtajast kuni projekti lõpptähtajani. Sihtfinantseerimise lepingu algus- ja lõpptähtaeg määravad lepingu kehtivuse perioodi ehk selle lepinguga rahastatava projekti kulutuste abikõlblikkuse perioodi, mis peab jääma ajavahemikku, mis algab KIKi taotlusvooru tähtajast, millisesse taotlus esitati ja lõpeb 24 kuu möödumisel alates rahastamise otsusest;
    - toetuse saaja poolt omafinantseeritav kulutus on abikõlblik alates taotlusvooru avalikustamise kuupäevast, kui see on eraldi kokku lepitud sihtfinantseerimise lepingus, ning peab olema tasutud hiljemalt selles lepingus märgitud lõpptähtajaks (v.a punktis 3.6.5 toodud kulutused, mida KIK aktsepteerib abikõlblikena kui need on tehtud kuni 1 aasta enne taotlusvooru avalikustamist).
  - 1.5.3. realiseerimiskriteerium: kulutuse aluseks olev majandustehing peab olema lõpetatud, st kaup või teenus peab olema toetuse saaja või tema lepingupartneri poolt kirjalikult tõendatult kätte saadud;
  - 1.5.4. liigikriteeriumid:
    - kulutus peab üheselt vastama p.3. esitatud üldliigitusele;
    - p.4. esitatud valdkonnapõhised lisatingimused peavad olema täidetud;
  - 1.5.5. proportsioonikriteerium:
    - projekti eesmärkide saavutamise ja elluviimise kulutus peab olema realiseeritud proportsionaalselt elluviimist toetava kuluga rahastajate kaupa;
  - 1.5.6. hinnakriteeriumid:
    - kulutus peab olema teostatav või teostatud õiglase turuhinnaga;
    - omahind peab olema kulupõhine;
  - 1.5.7. allikakriteerium: ükski kulutus ei tohi olla kaetud topelt mitmest rahastamisallikast;

- 1.5.8. õiguskriteerium: kulutus peab vastama Eesti Vabariigis kehtivate õigusaktidega kehtivatele normidele (näit. Riigihangete seadus, Raamatupidamise seadus koos Raamatupidamise Toimkonna juhenditega jm projekti elluviimise seisukohalt oluliseks osutuvad õigusaktid);
- 1.5.9. rahakriteerium: kulutus peab olema rahaline;
- 1.5.10. tõendusmaterjal: toetuse saaja kohustus on tõendada KIK-le kulutuse abikõlblikkust. KIK määratleb kulutuste abikõlblikkust ainult kirjalike tõendusmaterjalide põhjal.
- 1.6. Kui kasvõi üks p.1.5 esitatud abikõlblikkuse kriteerium pole toetuse saaja poolt täidetud ja selgelt tõendatud, siis KIK ei aktsepteeri kulutust abikõlblikuna.
- 1.7. Toetuse saaja põhjendatud kirjaliku taotluse alusel võib KIK erandina käesolevast korrast aktsepteerida abikõlblikuks kulutust, mis ei vasta kõigile p.1.5. esitatud kriteeriumidele.
- 1.8. Kui projekti tegevuste rahastamine toimub muude kohalduvate õigusaktide alusel, siis aktsepteerib KIK nendes õigusaktides kehtestatud abikõlblikkuse ja rahastamise tingimusi.

2. ABIKÕLBLIKKUSE TÕENDAMINE

- 2.1. Kulutuse abikõlblikkuse tõendamine toimub toetuse saaja poolt aruandluse esitamise teel.
- 2.2. Toetuse saaja on kohustatud kulutuste abikõlblikkuse tõendamiseks esitama KIK-le KIKASe kaudu järgmised dokumendid:
  - projekti sihtfinantseerimise lepingu täitmise aruanne koos kohustuslike lisadega;
  - kuludeklaratsioon;
  - väljavõte raamatupidamislikust vara/kulukontost (projektiantmikust);
  - väljavõte raamatupidamislikust tulukontost, kui projekt teenib tulu.
- 2.3. Kõikide kulutuste tõlgendamisel ja tõendamisel tekkinud ebaselguste korral on KIK-il õigus küsida toetuse saajalt täiendavat teavet ja dokumente, sh
  - toetuse saaja on kohustatud pidama tööajatabelit ja sõiduaruannet,
  - eriotstarbelise sõiduki kasutamise kulu aktsepteerimiseks on vajalik omahinna arvutamise meetoodika ja seda põhistavad kuludokumendid,
  - siseteeuse kulu aktsepteerimiseks on vajalik omahinna arvutamise meetoodika ja seda põhistavad kuludokumendid,
  - üldkulude aktsepteerimiseks on vajalik üldkulude arvutamise meetoodika ja seda põhistavad kuludokumendid,
  - koolituste, seminaride, küsitluste, uurimuste ja muude sarnaste ürituste ja tegevuste puhul peab toetuse saaja juures olema tuvastatav piisav kontrolljälg (üritustel osalejate registreerimislehed, uuringute läbiviimise toimingute kirjeldused jms).
- 2.4. Toetuse saajal on kohustus täita kõik KIK-i poolt esitatud aruandlusnõuded, sh kohustus esitada kõik aruandeid põhistavad kuludokumendid.
- 2.5. Toetuse saaja korraldab oma projektide raamatupidamisliku arvestuse projektipõhiselt.
- 2.6. Alljärgnevalt on loetletud tähtsamad nõuded toetuse saaja poolt KIK-le esitatavatele raamatupidamislikele dokumentidele:
  - 2.6.1. Toetuse saaja raamatupidamise registrites tehinguid kajastavad dokumendid peavad olema usaldusväärsed ning võrreldavad algdokumentidega;
  - 2.6.2. Dokumendid peavad olema varustatud raamatupidamiskirjendiga, mis sisaldab kontode koodi ja projektitunnust;
  - 2.6.3. Riigiraamatupidamiskohustuslased ja riigi konsolideerumisgrupi üksused varustavad kirjendid lisaks p.2.6.2. toodule tehingupartneri, tegevusala ja allika koodidega.

3. KULUTUSTE ÜLDLIIGITUS JA ABIKÕLBLIKKUSE LISAKRITEERIUMID

- 3.1. Kulutuste üldliigitus kirjeldab abikõblikkuse lisakriteeriumid loetelude ja tingimuste abil.
- 3.2. KIK analüüsib toetuse saaja planeeritud ja/või teostatud kulutusi üldliigituse alusel, mille kohaselt kulutus on kas projekti otsekulu või üldkulu.
- 3.3. Toetuse saaja kohustus on tõendada abikõblikkuse lisakriteeriumide täidetust.
- 3.4. Projekti otsekulu hõlmab järgmised kulutused:
  - Asjade ostmine
  - Teenuse ostmine
  - Personalikulu
- 3.5. Asjade ostmine
  - 3.5.1. Planeeritav asjade ost on abikõblilik tingimusel, et toetuse saaja esitab koos taotluse ja sihtfinantseerimise lepinguga nõutud lisad (Finantseerimise kord lisa 5 ja 7).
  - 3.5.2. Asjade ost on abikõblilik tingimusel, et toetuse saaja tõendab dokumentaalselt järgmist:
    - Asjadel on projektis rakendamiseks vajalikud tehnilised omadused;
    - Asjad vastavad nende kohta kehtivatele normidele ja standarditele.
    - Kasutatud asjade soetuseks ei ole eelmise seitsme (7) aasta jooksul kasutatud riiklikku või Euroopa ühenduse toetust;
    - Kasutatud asja hind on uue samalaadse asja hinnast madalam.
  - 3.5.3. Asjade ost peab olema tõendatud raamatupidamise algdokumendiga, nt arvega.
  - 3.5.4. Maa ja kinnisvara ost ei ole abikõblilik kulutus.
- 3.6. Teenuse ostmine
  - 3.6.1. Abikõblilised teenuseliigid on sisseostetud teenus või omatarbe korras saadud hüve.
  - 3.6.2. Teenus on abikõblilik tingimusel, et toetuse saaja esitab koos taotluse ja sihtfinantseerimise lepinguga nõutud lisad (Finantseerimise kord lisa nr 5 ja 7). ja tõendab või kinnitab KIKi nõudmisel dokumentaalselt teenuse pakkuja kvalifikatsiooni.
  - 3.6.3. Sisseostetud teenus peab olema tõendatud raamatupidamise algdokumendiga, nt arvega, omatarbe korras saadud teenus peab olema tõendatud raamatupidamisõiendiga.
  - 3.6.4. Intellektuaalse omandi (vara) kasutada saamine või kasutamise õiguse ülevõtmine on sisseostetud teenus, mille eest tasutav tasu (nt litsentsitasu, frantsiisitasu, või autoritasu, kuid mitte renditasu Autoriõiguse seaduse tähenduses) on abikõblilik, kui toetuse saaja tõendab järgmist:
    - Õiguse saamist lepinguga (nt litsentsileping, frantsiisileping või autorileping);
    - Väljavõttega seaduses sätestatud juhtudel vajaliku kande tegemist registrisse, kuhu on kantud vara, mille kohta leping on sõlmitud;
    - Lepinguga saadud õiguse kasutamist projektis.
  - 3.6.5. KIK ei sihtfinantseeri kulutusi ehitusliku projekti ettevalmistusele (taotluse lisadena esitatavad dokumendid s.h tehnoloogilised ja eelprojektid, detailplaneeringud, tasuvusuuringud, arengukavad, keskkonnamõjude hindamised), v.a punktis 3.6.6 toodud juhtudel. KIK aktsepteerib neid kulutusi abikõblilikuna ainult omafinantseeringuna.
  - 3.6.6. KIK sihtfinantseerib eelprojekti ja keskkonnamõju hindamise kulutusi ainult juhul, kui veemajanduse programmi mitteehtuslike tööde alamprogrammist taotletakse toetust siseveekogude tervendamise ja korrashoiu alamprogrammi taotluse ettevalmistamiseks.

- 3.6.7. Ehitusliku projekti ettenägematud kulud on abikõlblikud kuni 10% ulatuses kogu projekti abikõlblikust eelarve mahust. KIK aktsepteerib abikõlblikuna neid kulusid ainult siis, kui töövõtulepingus on kokku lepitud ettenägematute kulude rahastamise kord ning kulude vajadus on põhjendatud, selgelt eristatud ja dokumenteeritud ning kulu tellija, omanikujärelevalve, töö teostaja ja KIKi poolt aktsepteeritud.
- 3.6.8. KIK ei sihtfinantseeri kulutusi projekti omanikujärelevalvele. KIK aktsepteerib abikõlblikuna neid kulutusi ainult omafinantseeringuna. Omanikujärelevalve kulutusi sihtfinantseeritakse vaid juhul, kui veemajanduse programmi siseveekogude tervendamise ja korrashoiu alamprogrammist taotletakse toetust kalade läbipääsu tagamiseks lõhejõel või vooluveekogul, kus vastav kohustus tuleb vee erikastutusloast.
- 3.6.9. KIK ei sihtfinantseeri kulutusi ehitusliku projekti ekspertiisidele ning ekspertarvamustele. KIK aktsepteerib abikõlblikuna neid kulutusi ainult omafinantseeringuna.
- 3.6.10. Kulutus finantsteenusele (näit. kapitalirendi intressimaksud, tehingutasu, finantsjuhtimine) ja audititeenusele ei ole abikõlblik. See kulutus on abikõlblik järgmistel tingimustel:
- Finantsteenuse või audititeenuse ost on KIK poolt kehtestatud lisanõue projekti elluviimisel;
  - Finantsteenuse ost tagatiste seadmisel on nõutav Eesti riiklike või Euroopa Liidu õigusaktidega või Euroopa komisjoni otsusega abi kinnitamise kohta.
- 3.6.11. Kulutus juriidilisele teenusele (nõustamine, notaritasu, kohtukulu jms) ei ole abikõlblik kulu.
- 3.6.12. Külaliste või äripartnerite vastuvõtmisega seotud toitlustamise, majutamise, transpordi ja kultuurilise teenindamise kuludele või tulumaksuga maksustatavatele kingitustele ja annetustele lisanduv võimalik tulumaks ei ole abikõlblik kulu.
- 3.6.13. KIK ei sihtfinantseeri üldjuhtimisteenuse kulutusi.
- 3.7. Projekti teostamisel kohustusliku infotahvli ja projekti lõpetamisel kohustusliku tänutahvli valmistamise ja paigaldamise kulu on abikõlblik kulutus.
- 3.8. Personalikulu
- 3.8.1. Personalikulu hõlmab järgmised kululiigid:
- Töötasukulu
  - Mootorsõiduki kasutamise kulu
  - Lähetuskulu
  - Konverentsi ja seminari osavõtukulu
- 3.9. Töötasukulu
- 3.9.1. Töötasukulu hõlmab järgmised alajuhud:
- Töötasu, mida makstakse töötajale tasuna töö eest ning sellelt tasult seadusandlikus korras arvestatud maksud,
  - Puhkusetasu ja sellelt seadusandlikus korras arvestatud maksud,
  - Töötasu suurus peab olema kooskõlas asutusesisese ja/või piirkonna keskmise palgatasemega vastavasisulise töö eest.
- 3.9.2. Töötasu abikõlblikkuse tõendus:
- Toetuse saaja tõendab töötaja projektis osalemist töölepinguga. KIK ei sihtfinantseeri töötasukulu, kui töötaja töötasu ei ole kirjalikult kokku lepitud töölepingus.
  - Kui töö projektis on töötaja ainus tööalane suhe toetuse saaja või projekti partneriga, siis tööajatabeli täitmine ei ole vajalik. Sel juhul peab töötajaga olema

sõlmitud tööleping ja kinnitatud ametijuhend/tööülesanded, kust on selgesti aru saada, et töötaja töötab ainult projekti eesmärkidel.

- Ametijuhend ei ole vajalik, kui viimases kajastatav info on esitatud töölepingus.
- Toetuse saaja märgib kuluaruandes töötajate kaupa %-määras tööajahõive suhtarvu.
- Toetuse saaja kohustus on täita tööajatabelit iga osalise tööajaga (tööajahõive suhtarv on väiksem kui 100%) projekti eesmärkidel töötava töötaja kohta. Ilma tööajatabelita on töötasu abikõlbmatu kulu.
- Tööajatabelis näidatakse töötaja kogutööaeg kuu kohta, st nii projektile kui projekti-välisele tegevusele kulutatud aeg. Tööajatabel koostatakse kalendrikuu põhiselt. Kasutades kas tööajahõive suhtarvu või töölepingukohast tunnitasmäärat arvutatakse tabelis projekti eesmärkidel kulutatud tööaeg ja sellele vastav töötasukulu.
- Tööajatabelit täidetakse projektis osaleja poolt ja kinnitatakse organisatsioonijuhil või tema poolt delegeeritud isiku poolt.

3.9.3. Töötaja puhkusetasu ja sellelt seadusandlikus korras arvestatud maksud on abikõlblikud proportsionaalselt projekti eesmärkidel töötatud ajale.

3.9.4. Puhkusekompensatsioon ja sellelt seadusandlikus korras arvestatud maksud ei ole abikõlblik kulu.

3.9.5. Haigustasu ei ole tasu töö eest. Haigustasu ei ole abikõlblik kulu.

3.9.6. Ületunnitöötasu ei ole abikõlblik kulu.

3.10. Mootorsõiduki kasutamise kulu

3.10.1. Mootorsõiduki kasutamise kulu hõlmab järgmised alajuhud:

- Toetuse saaja asutuse sõiduki kasutamise kompensatsioon ja/või toetuse saaja töötaja isikliku sõiduki kasutamise kompensatsioon, on 0,3 EUR/km. Sõiduki kasutamise kulu ei kompenseerita muul viisil.
- Erandeid kohaldab KIK eriotstarbeliste sõidukite (nt buss, paadid, laevad jms) kasutamise puhul, vastavalt toetuse saaja omahinna kalkulatsioonile.

3.10.2. Mootorsõiduki kasutamise kulu abikõlblikkuse tõendus:

- Toetuse saaja esitab KIKi nõudmisel eriotstarbelise sõiduki kasutamise omahinna arvutamise meetoodika.
- Toetuse saaja kohustus on täita isikliku sõiduauto kasutamise ja/või toetuse saaja asutuse auto kasutamise puhul sõiduaruannet, olenemata kompensatsiooni suurusest. Ilma sõiduaruandeta on mootorsõiduki kasutamise kulu abikõlbmatu.

3.10.3. Kui toetuse saaja ei esita eriotstarbelise sõiduki kasutamise omahinna arvutamise meetoodikat, võib KIK hüvitada eriotstarbelise sõiduki kasutamise kulu maksimaalselt 0,5 EUR/km.

3.10.4. Eriotstarbelise sõiduki kasutamise omamaksumuse kalkuleerimisel arvestatud kulukomponendid (nt bensiin, kindlustus, kasutusrent, hooldus, remont jne) ei ole väljaspool omamaksumust abikõlblik kulu.

3.10.5. Mootorsõiduki amortisatsioon ei ole abikõlblik kulu.

3.11. Lähetuskulu

3.11.1. Lähetuskulu hõlmab järgmised alajuhud: sõidukulu, majutuskulu, päevaraha ja kindlustuskulu.

- Abikõlbliku päevaraha ülemmäär on võrdne Vabariigi Valitsuse määrusega "Töölähetuse kulude hüvitiste maksmise kord ning välislähetuse päevaraha alamäär, maksmise tingimused ja kord" sätestatud määruga. Nimetatud määrusega

sätestatud piirmäära ületav osa ja sellelt seadusandlikus korras arvestatud maksud ei ole abikõlblik kulu.

- Toetuse saaja töötaja isikliku sõiduki kasutamisel lähetuses arvestatakse sõidukulu ja koostatakse aruandlus kuludokumentide põhjal.

3.11.2. Lähetuskulu abikõlblikkuse tõendus:

- Lähetuskulu on abikõlblik, kui see on põhistatud toetuse saaja organisatsiooni juhi poolt algatatud lähetuskäskkirja/korraldusega ning kinnitatud lähetus-aruandega.
- Majutuskulu peab olema tõendatud arvega ja maksekviitungiga. Majutuskulu arve peab olema varustatud majutatu nimega.
- Sõidukulu peab olema tõendatud piletiga või kviitungiga. Pilet ja/või kviitung peavad olema varustatud kuupäeva ja hinnaga. Lennupilet peab olema varustatud sõitja nimega.
- Kindlustuskulu on abikõlblik, kui kindlustamine on seadusest tulenev nõue.
- Kindlustuskulu peab olema tõendatud arvega ja nimelise poliisiga, mille kehtivusaeg hõlmab lähetusaruandes märgitud perioodi.

3.12. Konverentsi- ja seminari osavõtukulu

3.12.1. Konverentsi ja seminari osavõtukulu hõlmab järgmist:

- Toetuse saaja oma töötaja tööalastest konverentsidest ja seminaridest osavõtt.

3.12.2. Konverentsi ja seminari osavõtukulu abikõlblikkuse tõendus:

- Konverentsi ja seminari osavõtukulu on abikõlblik, kui see on põhistatud kas konverentsist/seminarist osalemise kutsega ja/või konverentsil/seminaril osalemise tunnistusega, mille on välja andnud konverentsi/seminari läbiviija.
- Konverentsi/seminari osavõtukulu peab olema tõendatud arvega, mis peab olema varustatud konverentsil/seminaril osaleja nimega.

3.12.3 Toetuse saaja oma töötajate täienduskoolitusega seotud kulu ei ole abikõlblik kulu v.a määruse nr 13 paragrahvi 8 lõike 2 punktis 1 toodud koolituste läbi viimisel .

3.13. Projektijuhtimise kulutus

3.13.1. Projektijuhtimise kulutus on kas toetuse saaja oma töötajate kulu või sisse ostetav teenus.

3.13.2. Projektijuhtimise kulutus on abikõlblik maksimaalselt 10% ulatuses kogu projekti abikõlblikust eelarve mahust.

3.13.3. Toetuse saaja oma töötajate projektijuhtimise kuluks loeb KIK töötasu-, mootorsõiduki kasutamise- ja lähetuskulu projektijuhile, projektisekretärile ja teistele projektijuhti abistavatele isikutele.

3.13.4. Projektijuhtimise kulutuseks loeb KIK tegevused, mis on seotud projekti eesmärgi püstitamise ja planeerimisega, meeskonna loomise ja juhtimisega, kontrollimise, hangete korraldamise, projekti sisese ja välise kommunikatsiooni, analüüsi, kokkuvõtete ja aruande tegemisega. Projekti elluviimise sisulisi tegevusi KIK projektijuhtimise kulutuseks ei loe.

3.13.5. Täies ulatuses ostetava asja või tellitava tööna teostatava projekti puhul personalikulu ja sisseostetud teenuse korras projektijuhtimise kulu ei ole abikõlblik kulu, välja arvatud p.3.13.6 ja 3.13.7 kirjeldatud juhul. KIK aktsepteerib abikõlblikuna sellist kulutust ainult omafinantseeringuna , v.a punktis 3.13.7 kirjeldatud juhul.

3.13.6. Täies ulatuses ostetava asja või tellitava tööna teostatava projekti puhul on projektijuhtimise kulutus abikõlblik ainult mittetulundusühingutele, sihtasutustele, alus- põhi- ja keskharidust andvatele haridusasutustele ning huvikoolidele keskkonnakorralduse, maapõue, atmosfääriõhukaitse, merekeskkonna, looduskaitse,

metsanduse, kalanduse ja keskkonnateadlikkuse valdkondades tingimusel, et projekti raames ostetakse asju ja/või teenust vähemalt kolme erineva lepingu alusel.

3.13.7. Täies ulatuses ostetava asja või tellitava tööna teostatava projekti puhul on projektijuhtimise kulutus abikõlblik sihtfinantseeringuna toetuse taotlemisel veemajanduse programmi siseveekogude tervendamise ja korrashoiu alamprogrammist ning jääkreostuse alamprogrammist mittetulundusühingutele, sihtasutustele, kohalikele omavalitsustele ja riigiasutustele.

3.14. Erisoodustuselt tasumisele kuuluvad maksud ei ole abikõlblik kulu.

3.15. Projekti üldkulu

3.15.1. Projekti üldkulu on kulutus, mis pole projekti otsekulu, kuid tuleneb otseselt tegevustest, mis on KIK poolt projekti finantseerimisotsusega aktsepteeritud.

3.15.2. Projekti abikõlblikud üldkululiigid on:

- Kulu bürootarvetele (nt paber, kirjutusvahendid, kaustad, kirjaklambrid jms);
- Kulu sideteenustele (nt telefoni- ja faksiteenus, posti ja elektroonilise andmesidega seotud jooksvad kulutused);
- Kommunaalkulu (nt küte, vesi, elekter, koristamine jms);
- Ruumide rendikulu;
- Kontoritehnika (nt arvuti, printer, koopiamaasin jms) rendikulu ainult mittetulundusühingutele ja sihtasutustele (v.a punktis 4.7 kirjeldatud juhtudel);
- Tarkvara uuendamise kulu ainult mittetulundusühingutele ja sihtasutustele.

3.15.3. Eelarvestamiseks kasutatakse eelneva ajaperioodi andmeid, väljamaksetaotluste koostamisel lähtutakse projekti läbiviimise perioodis tekkepõhiselt kajastatud üldkulust.

3.15.4. Abikõlbliku üldkulu ülemmäär on 7% kogu projekti abikõlblikust maksumusest. Mittetulundusühingutele ja sihtasutustele on üldkulu ülemmäär 10% kogu projekti abikõlblikust maksumusest.

3.15.5. Abikõlbliku üldkulu suurus arvutatakse taotluse saaja poolt, kasutades selget, õiglast ja tegelikel kulutustel põhinevat meetodikat, mis määrab projekti üldkulu osakaalu suhtarvuna organisatsiooni kogu üldkulusse, mis on määratud abikõlbliku kululiigituse alusel.

3.15.6. Üldkulu on lubatud eelarvestada kuni 5% ulatuses projekti abikõlblikust maksumusest ilma meetodikata.

3.15.7. Üldkulu abikõlblikkuse tõendamine:

- Toetuse saaja esitab KIKi nõudmisel toetuse saaja organisatsiooni juhi poolt kinnitatud üldkulude arvutusmeetodika.

3.15.8. Ehitus- ja remonditöökulu, organisatsiooni juhtimise ja juhiga seotud kulu ei ole abikõlblik üldkulu.

3.15.9. Kulutus kontoritehnika ostmiseks ei ole abikõlblik üldkulu.

3.15.10. Kulutus kontorisüstuse ostmiseks või rentimiseks ei ole abikõlblik kulutus.

3.15.11. Täies ulatuses ostetava asja või tellitava tööna teostatava projekti puhul üldkulu ei ole abikõlblik kulu, välja arvatud sihtasutused ja mittetulundusühingud.

3.16. Käibemaks

3.16.1. Käibemaks on abikõlblik kulutus, kui toetuse saaja ei ole käibemaksukohustuslane või kui toetuse saajal on võimalik tõendada, et vastavalt käibemaksu reguleerivatele õigusaktidele on toetuse saaja lõpptarbija, kellel ei ole õigust projekti raames tasutud käibemaksu oma maksustatavast käibest maha arvata või tagasi taotleda ning käibemaksu ei hüvitata toetuse saajale ka muul moel.

3.16.2. Käibemaksu abikõlblikkuse tõendamine:

- Toetuse saaja kinnitab kirjalikult oma käibemaksukohustusluse staatust.
- Toetuse saajal, kelle ettevõtlustegevuses on maksuvaba käibe, on kohustus esitada KIK-le koopia oma kirjalikust teatest Maksu- ja Tolliametile maksuvaba käibe tekkimisest (KMS § 16, lg 3) ja sisendkäibemaksu osalisest mahaarvamisest (KMS § 32) ja osalise mahaarvamise meetodist (KMS § 33).
- Toetuse saajal, kes on Maksu- ja Tolliametiga kokkuleppinud maksustatava käibe ja kogukäibe suhte osas, on kohustus esitada KIK-le koopia toetuse saaja kirjalikust taotlusest Maksu- ja Tolliametile maksustatava käibe ja kogukäibe suhte muutumise kohta ja maksuhalduri kirjalikust loast seda suhet muuta (KMS § 32 lg 3).
- KIK kontrollib toetuse saaja käibemaksukohustuslust Maksu- ja Tolliametist.

3.17. Amortisatsioon, finantskulu, trahvikulu, riigilõiv ja tollimaks.

3.17.1. Vara amortisatsioonikulu ei ole abikõlblik kulu.

3.17.2. Projekti finantskulu (nt intressikulu, lepingutasu, tehingukulu, ülekandetasu, valuutavahetustasu, valuutavahetuskahjum, pangakulu jms) ei ole abikõlblik kulu.

3.17.3. Toetuse saaja projektiga seonduv trahvikulu vm karistuskulu ja sellelt seadusandlikus korras arvestatud maksud ei ole abikõlblik kulu.

3.17.4. Toetuse saaja projektiga seonduvad riigilõivud ei ole abikõlblik kulu.

3.17.5. Toetuse saaja projektiga seonduvad tollimaksud on abikõlblik kulu.

3.18. Kõik käesolevas dokumendis nimetatud kulutus ei ole abikõlblik kulutus.

3.19. Projekti tulu

3.19.1. Kui projekti tegevuste tulemusena tekib projekti abikõlblikkuse perioodis tekkepõhine netotulu, siis aktsepteerib KIK projekti elluviimise kulutusi abikõlblikuna nimetatud netotulu võrra väiksemas summas, rakendades toetussumma uuesti määramisel sihtfinantseerimise lepingus kokku lepitud osaluse proportsiooni. KIK võib aktsepteerida netotulu kasutamist kohustusliku omaosaluse tagamiseks kui see on algselt rahastamise taotluses ette nähtud.

3.19.2. Kui toetuse saaja korraldab projekti elluviimise perioodil või pärast projekti lõppu projekti raames ostetava või valmiva asja või ehitise kasutamist taotluses kirjeldatud otstarbest erineval otstarbel ja selle tulemusena tekib tulu, siis on toetuse saaja kohustatud hindama projekti mõju tulu tekkimisele ja sellest KIKi teavitama. KIK võib tagasiulatuvalt viie (5) aasta jooksul pärast projekti lõppu tunnistada projekti kulutused abikõlbmatuks.

3.19.3. Kui toetuse saaja omanikud teostavad pärast projekti lõppu toetuse saaja aktsiate või osadega müügitehinguid, mille tulemusena kasvab ettevõtte omakapitali väärtus, siis on toetuse saaja või tema omanikud kohustatud hindama projekti mõju ettevõtte omakapitali väärtuse kasvule ja sellest KIKi teavitama. KIK võib tagasiulatuvalt viie (5) aasta jooksul pärast projekti lõppu tunnistada projekti kulutused abikõlbmatuks proportsionaalselt projekti mõjuga omakapitali väärtuse kasvule.

3.19.4. Tuluna ei käsitle KIK vahendeid, mida annavad projekti partnerid projekti elluviimiseks, ja mis on kajastatud toetuse taotluse eelarves omafinantseeringu katteks.

3.19.5. Punkt 3.19.3. rakendub juhul, kui projekti abikõlblike kulutuste kogumaht on vähemalt 640 tuhat eurot ja viie (5) aasta jooksul pärast projekti lõppu tekkiv tulu moodustab vähemalt 10% projekti kogumahust.

4. KULUTUSTE VALDKONNAPÕHINE LIIGITUS

4.1. KIK sihtfinantseerib valdkonnapõhiselt järgmisi programme:

- kalandus,
- veemajandus,
- merekeskkond,
- jäätmekäitlus,
- looduskaitse,
- metsandus,
- atmosfääriõhu kaitse,
- maapõu,
- keskkonnakorraldus,
- keskkonnateadlikkus.

4.2. Keskkonnaprogrammi eesmärkidest tulenevalt rakendab KIK valdkonniti projekti sihipärakriteeriumile lisaks valdkonnakohaseid kitsendavaid tingimusi.

4.3. Kulude abikõlblikkus veemajanduse programmis.

4.3.1. Reoveekäitluse ja joogiveevarustuse alamprogrammi raames ei ole abikõlblikud järgmised kulud:

- Kinnistu (sealhulgas hoonesiseste) joogivee- ja kanalisatsioonisüsteemide ehitus, välja arvatud järgmistel erandjuhtudel:
  - Kui ehitustööde käigus muutub olemasoleva vee-ettevõtte liitumispunkti asukoht, siis on abikõlblikud veeteenuse jätkamiseks vajalikud torustiku ehitustööd. Vastavad tööd on abikõlblikud ainult põhjendatud ulatuses s.t eesmärgiks ei saa olla kogu kinnistu veevärgi ja kanalisatsiooni rekonstrueerimine. Kinnistu siseste torustike ehitamise kulude abikõlblikkuse määramisel lähtutakse KIKi kodulehel olevast juhendist <http://kik.ee/et/taotlejale/abimaterjal-toetuse-saajale/> „Kas KIK toetab ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga (ÜVK) liitumiseks vajalike torustike ehitamise kulutusi?“.
  - ühisveevärgi- ja/või -kanalisatsiooni torustiku rajamine ja/või rekonstrueerimine läbi kinnistu on tehniliselt ja majanduslikult parim lahendus kõrvalasuvale kinnistule liitumisvõimaluse tagamiseks;
  - rekonstrueeritakse kinnistu joogivee- ja kanalisatsioonisüsteeme avalikku teenust pakkuvale asutusele tingimusel, et teenust kasutab aastakeskmisena üle 50 inimese päevas;
  - Kuni 2014 II voor: rajatakse või rekonstrueeritakse tööstusettevõtte eelpuhasti või rekonstrueeritakse üle 4000 ie reostuskoormusega tööstusettevõtte reoveepuhasti tingimusel, et riigiabi antakse vähese tähtsusega abi ulatuses. Tööstus- või äriettevõtte tootmise suurenemisest tingitud investeeringud ei ole abikõlblikud.
- Alates 2015 I voor: Tööstus-, tootmis-, kaubandus- ja teenindusettevõtete vee- ja kanalisatsioonisüsteemide rajamine ja rekonstrueerimine.
- Ühisveevärgi- ja kanalisatsioonisüsteemiga liitumise tasu.
- Vee- ja kanalisatsioonisüsteemide ja veekogude hooldamiseks mõeldud eriotstarbeliste sõidukite soetamine.
- Sademeveesüsteemi igapäevase hooldamisega seotud tööd (näiteks kraavide ja truupide puhastamine ja hooldamine). Sätet ei rakendata olukorras, kui töid teostatakse suurema projekti osana ning tegevused on vajalikud ja põhjendatud projekti põhieesmärgi täitmiseks.
- Veevärgi- ja kanalisatsioonisüsteemide ehitus, kui rajatise teenindavad väljaspool reoveekogumisala asuvaid kinnistuid, v.a punkti 4.3.1 esimeses alapunktis

nimetatud juhtudel ning juhul, kui rajatakse veevarustussüsteeme piirkonnas, kus puuduvad alternatiivsed lahendused elanike terviseohutus- ja kvaliteedinõuetele vastava joogiveega varustamiseks (näiteks endistel kaevandusaladel või nitraaditundlikul alal).

- Lahkvoolse kanalisatsiooni (sademeveetorustiku) rajamine ja rekonstrueerimine väljaspool reoveekogumisala.
- Biotiikide puhastamisega seotud kulud juhul, kui taotlus hõlmab ainult muda eraldamisega seotud kulusid.
- Ühisveevarustus- ja -kanalisatsioonisüsteemide rajamine ja/või rekonstrueerimine uuselamupiirkonnas. Uuselamupiirkond on alles arendamisel või juba olemasolev selgelt eristuv piirkond, kus on üle 50% elamuid, mille ehitusluba on antud pärast 1. jaanuari 2005.
- Joogivee ja reoveekäitluse projektidega seotud kulud, kui taotlus hõlmab mitut asulat või reoveekogumisala. Taotluse saab esitada vaid ühe asula või reoveekogumisala lõikes. Nõue ei kehti joogiveetöötlusseadmete ja -hoonete rekonstrueerimise projektide korral, kui taotluses on asulate kaupa selgelt välja toodud ja eristatavad taustaandmed (liitunute arv, veeanalüüsid jne) ning kulud iga objekti kohta.
- Puurkaev-pumplate ja reoveepuhastite tehnohoonete rekonstrueerimis- või remonttööd v.a juhul kui töid teostatakse üheaegselt joogiveetöötlus- või reoveepuhastusseadmete paigaldustöödega ning juhul kui rekonstrueerimis- või remonttööd on keskkonnakaitse seisukohast vajalikud (nt puurkaev-pumpla põranda tõstmise, kui sinna sattuv pinnasevesi ohustab puurkaevu veekvaliteeti).
- Joogiveetöötlusseadmete paigaldamine või väljavahetamine olukorras, kus veevõrku juhitud vesi vastab kvaliteedinõuetele.
- Reoveekäitluse valdkonnas ei toetata tegevusi, mis on seotud prügilate või muude jäätmekäitluse objektide opereerimisel tekkiva heitvee käitlemisega.
- Teekatete taastamine on abikõlblik ainult mahus, mis on vajalik majandus-ja kommunikatsiooniministri 04.03.2014 määruses nr 15 „Tee ja teetööde kvaliteedinõuded“ sätestatud nõuete täitmiseks.

4.3.2. Veemajanduse programmi jääkreostuse alamprogrammi raames on abikõlblikud järgmised kulud:

- Jääkreostuse likvideerimise ja ohutustamisega seotud kulud endistel sõjaväe- ja tööstusaladel. Jääkreostus on NSV Liidu sõjaväe või NSV Liidu ajal tegutsenud majandusüksuse tegevuse tagajärjel tekkinud pinnase ja/või veekeskonna (pinna- ja/või põhjavee) reostunud piirkond või keskkonda jäetud kasutuseta ohtlike ainete kogum, mis ohustab ümbruskonna elanike tervist ja/või keskkonda. Kui taotluses esitatud maa-alal asuva reostunud pinnase, rajatise ja ehitise likvideerimise või puhastamise kohustus lasub taotlejal või maa-ala omanikul, ei ole kulutused abikõlblikud. Nimetatud piirang ei kehti riigi või jätkuvalt riigi omandis oleval maal asuvale jääkreostusobjektile.
- Saastunud pinnase ja/või põhjavee puhastustöödeks vahendite taotlemisel puhastustööde järgsete pinnase- ja/või põhjaveeproovide võtmine.

4.3.3. **Kuni 2016 I voor:** Veemajanduse programmi siseveekogude tervendamise ja korrashoiualamprogrammi raames ei ole kulutused abikõlblikud järgmistel juhtudel:

- Veekogu tervendamiseks planeeritud tegevused toimuvad määruse nr 44* alusel määratud veekogumil, mis on veemajanduskava kohaselt heas või väga heas seisundis. Tingimust ei rakendata kui taotluses planeeritud tegevused on otseselt

vajalikud veekogumi seisundi parandamiseks või säilitamiseks.

Eelpool nimetatud erandite rakendamise vajalikkust tuleb tõendada usaldusväärsete uuringutega (riikliku keskkonnaseire andmed või määruse nr 44 metoodikat järgides koostatud uuring; uuringutulemused peavad olema kõrge või keskmise usaldusväärsusega määruse §20 tähenduses, v.a siis kui see ei ole määruse kohaselt võimalik).

Eelnev piirang ei kehti määruses nr 73* nimetatud vooluveekogudele juhul, kui taotluses planeeritud tegevuse eesmärk on likvideerida veekogul asuv pais või muuta see kaladele läbipääsetavaks.

- Veekogu tervendamiseks planeeritud tegevused toimuvad veekogul, mis ei ole määratud veekogumiks määruse nr 44 kohaselt. Tingimust ei rakendata, kui taotluses planeeritud tegevused on otseselt vajalikud mõne määruses nr 44 nimetatud veekogumi seisundi parandamiseks või säilitamiseks.

Eelnevalt nimetatud erandite rakendamise vajalikkust tuleb tõendada usaldusväärsete uuringutega (riikliku keskkonnaseire andmed või määruse nr 44 metoodikat järgides koostatud uuring; uuringutulemused peavad olema kõrge või keskmise usaldusväärsusega määruse §20 tähenduses, v.a siis kui see ei ole määruse kohaselt võimalik).

Veekogul, millel tegevusi kavandatakse, peab olema tagatud avalik juurdepääs, v.a veeseaduse §7 lõike 2 punktides 4 ja 5 nimetatud juhtudel.

- Projektis planeeritud tegevustel puudub otsene positiivne mõju veekogumi seisundi parandamisele või säilitamisele. (Näiteks kui veemajanduskavas on veekogum määratud kesisesse seisundisse kalade läbipääsu takistava paisu tõttu, ei ole põhjendatud veekogu paisjärvest üles- või allavoolu asuvast sängist põhjasette eemaldamine. Küll aga võib põhjasetete eemaldamine olla põhjendatud olukorras, kus veemajanduskava või määruses nr 44 sätestatud metoodika kohaselt hinnatud veekogu seisund on kesine või võib halveneda veekogu põhjas olevatest setetest tuleneva sisekoormuse tõttu).
- *Märkus: Punktis 4.3.3 on viidatud järgmistele määrustele: keskkonnaministri 15.06.2004 määrus nr 73 „Lõhe, jõeforelli, meriforelli, ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistu“ ning keskkonnaministri 28.07.2009 määrus nr 44 „Pinnaveekogumite moodustamise kord ja nende pinnaveekogumite nimestik, mille seisundi klassi tuleb määrata, pinnaveekogumite seisundiklassid ja seisundiklassidele vastavad kvaliteedinäitajate väärtused ning seisundiklasside määramise kord“. Alates 2015 I voor: Projektis on kavandatud paisjärvedega seotud tööd ent puudub vee-erikasutusluba veekogu paisutamiseks.
- Paisjärvedest ja järvedest setete eemaldamist ei taotleta mahus, mis on vajalik veekogumi hea seisundi saavutamiseks või säilitamiseks. Veekogumi seisundi parandamiseks või säilitamiseks vajalikku setete eemaldamise mahtu tuleb kajastada taotlusele lisatavas eelprojektis ning selle vajalikkust peab kinnitama järvede tervendamise või uurimise kogemust omav ekspert.

4.3.3. Alates 2016 I voor: Veemajanduse programmi siseveekogude tervendamise ja korrashoiualamprogrammi raames ei ole kulutused abikõlblikud järgmistel juhtudel:

- Veekogu tervendamiseks planeeritud tegevused toimuvad määruse nr 44* alusel määratud veekogumil, mis on veemajanduskava kohaselt heas või väga heas seisundis. Tingimust ei rakendata kui taotluses planeeritud tegevused on otseselt vajalikud veekogumi seisundi parandamiseks või säilitamiseks.

Eelpool nimetatud erandite rakendamise vajalikkust tuleb tõendada usaldusväärsete uuringutega (riikliku keskkonnaseire andmed või määruse nr 44 metoodikat ning

määruse nr 25 nõudeid järgides koostatud uuring; uuringutulemused peavad olema kõrge või keskmise usaldusväärsusega määruse nr 44 § 20 tähenduses, v.a siis kui see ei ole määruse kohaselt võimalik).

Eelnev piirang ei kehti määruses nr 73* nimetatud vooluveekogudele juhul, kui taotluses planeeritud tegevuse eesmärk on likvideerida veekogul asuv pais või muuta see kaladele läbipääsetavaks.

- Veekogu tervendamiseks planeeritud tegevused toimuvad veekogul, mis ei ole määratud veekogumiks määruse nr 44 kohaselt. Tingimust ei rakendata, kui taotluses planeeritud tegevused on otseselt vajalikud mõne määruses nr 44 nimetatud veekogumi seisundi parandamiseks või säilitamiseks.

Eelnevalt nimetatud erandite rakendamise vajalikkust tuleb tõendada usaldusväärsete uuringutega (riikliku keskkonnaseire andmed või määruse nr 44 meetodikat järgides koostatud uuring; uuringutulemused peavad olema kõrge või keskmise usaldusväärsusega määruse §20 tähenduses, v.a siis kui see ei ole määruse kohaselt võimalik).

Veekogul, millel tegevusi kavandatakse, peab olema tagatud avalik juurdepääs, v.a veeseaduse §7 lõike 2 punktides 4 ja 5 nimetatud juhtudel.

- Projektis planeeritud tegevustel puudub otsene positiivne mõju veekogumi seisundi parandamisele või säilitamisele. (Näiteks kui veemajanduskavas on veekogum määratud kesisesse seisundisse kalade läbipääsu takistava paisu tõttu, ei ole põhjendatud veekogu paisjärvest üles- või allavoolu asuvast süngist põhjasete eemaldamine. Küll aga võib põhjasete eemaldamine olla põhjendatud olukorras, kus veemajanduskava või määruses nr 44 sätestatud meetodika kohaselt hinnatud veekogu seisund on kesine või võib halveneda veekogu põhjas olevatest setetest tuleneva sisekoormuse tõttu).
- Paisjärvedega seotud tegevused ei ole abikõlblikud järgmistel juhtudel:
  - Taotlusele ei ole lisatud finantseerimise korra lisale 13 („Juhend paisjärve tõttu veekeskonnale avalduva koormuse uurimiseks“) vastavat uuringut, mis tõendab kavandatud tegevuste vajalikkust.
  - Taotlusele ei ole lisatud vee erikasutusluba veekogu paisutamiseks. Tingimust ei rakendata, kui loa omamine ei ole veeseadusest tulenevalt vajalik või kui projekti tulemusena paisutus likvideeritakse.
  - Paisjärvedest ja järvedest setete eemaldamist ei taotleta mahus, mis on vajalik veekogumi hea seisundi saavutamiseks või säilitamiseks.

*Märkus: Punktis 4.3.3 on viidatud järgmistele määrustele: keskkonnaministri 15.06.2004 määrus nr 73 „Lõhe, jõeforelli, meriforelli, ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistu“, keskkonnaministri 06.04.2011 määrus nr 25 „Nõuded vesikonna veeseireprogrammide kohta“ ning keskkonnaministri 28.07.2009 määrus nr 44 „Pinnaveekogumite moodustamise kord ja nende pinnaveekogumite nimestik, mille seisundi klassi tuleb määrata, pinnaveekogumite seisundiklassid ja seisundiklassidele vastavad kvaliteedinäitajate väärtused ning seisundiklasside määramise kord“.

4.3.4 **Kuni 2016 I voor:** Veemajanduse programmi mitteehtuslike tööde alamprogrammist ei ole abikõlblikud kulud, mis ei aita kaasa alamprogrammi eesmärkide täitmisele. Mitteehtuslike tööde alamprogrammi eesmärk on toetada arendustegevusi ja uuringuid veemajanduse võimalikult paremaks korraldamiseks.

Mitteehtuslike tööde alamprogrammi uuringute põhieesmärgid on:

1) veepoliitika raamdirektiivi ja teiste veemajanduse rahvusvaheliste eesmärkide ja nõuete

täitmiseks vajalike uuringute ja arendustegevuste toetamine;

2) veemajanduskava kohaselt väga halvas, halvas või kesises seisundis oleva veekogumi seisundi põhjuste uurimine ja tervendamismeetmete väljatöötamine;

3) veemajanduskava kohaselt heas või väga heas seisundis olevate veekogude seisundi säilitamine st selleks vajalike uuringud ja arendustegevused.

Alates 2015 I voor: Veemajanduse programmi mitteehtuslike tööde alamprogrammis ei ole abikõlblikud järgmised kulud:

- Ehituslike tööde teostamine
- Vee- ja kanalisatsioonisüsteemide projekteerimistööd
- Järve või paisjärve seisundi uuringuid sh tervendamismeetmete väljatöötamine heas seisundis veekogul, v.a juhul kui taotlusele lisatakse järveteadlase põhjendatud seisukoht ja kinnitus, et veekogu ei ole heas seisundis või eksisteerib reaalne oht veekogu seisundi halvenemiseks lähiajal.

Uuringu teostamine veekogul, millele puudub avalik juurdepääs (näiteks eraisikute valduses olevad järved).

4.3.4 **Alates 2016 I voor:** Veemajanduse programmi mitteehtuslike tööde alamprogrammis ei ole abikõlblikud järgmised kulud:

- Ehituslike tööde teostamine.
- Vee- ja kanalisatsioonisüsteemide projekteerimistööd.
- Järve (seisuveekogu) seisundi uuringuid (sh tervendamismeetmete väljatöötamine), kui veekogum on heas seisundis.
- Uuringu teostamine veekogul, millele puudub avalik juurdepääs (näiteks eraisikute valduses olevad järved).
- Paisjärvede seisundi uurimine. Paisjärv on veekogumi osa, mistõttu toetatakse ainult paisjärve mõju uurimist veekogumile vastavalt finantseerimise korra lisale 13 („Juhend paisjärve tõttu veekeskkonnale avalduva koormuse uurimiseks“).
- Paisjärvede mõju uurimine veekogumile kui uuringu tegemine ei ole finantseerimise korra lisast 13 („Juhend paisjärve tõttu veekeskkonnale avalduva koormuse uurimiseks“) lähtuvalt abikõlblik.“

4.4. Jäätmekäitlusprogrammi raames ei ole järgmised kulutused abikõlblikud:

- Ohtlike jäätmete kogumispunktide halduskulu, välja arvatud ohtlike jäätmete käitlemiskulu
- Jäätmejaamade, ümberlaadimisjaamade ja jäätmekäitluskeskuste halduskulu, välja arvatud ohtlike jäätmete ja suuregabariidiliste jäätmete kätlemiskulud
- Probleemtoodete hulka kuuluvate jäätmete jäätmehoolduse kulud
- Probleemtoodetest tekkinud jäätmete, pakendi- ja segaolmejäätmete konteinerite soetuskulutus
- Jäätmejaamade ja kokkukandepunktide rajamine, mille puhul on piiratud või ei ole tagatud avalik ligipääs ja kasutamine

4.5. Maapõue programmi raames ei ole järgmised kulutused abikõlblikud:

- Eraomanikule kuuluva kinnistu või kehtiva maavara kaevandamise või kasutamissooga kinnistu korrastamise kulutus;

- Erastamislepingu alusel eraomanikule kuuluva maa korrastamise kulutus, kui maa on maavara kaevandamisega rikutud enne erastamist, kuid erastamislepingus sätestatud saneerimine või sulgemine ei ole riigi kohustus.
- 4.6. Metsanduse programmi raames ei ole järgmised kulutused abikõlblikud:
- Ulukite lisasöötmise kulutus
- 4.7. Keskkonnateadlikkuse programmi raames ei ole järgmised kulutused abikõlblikud:
- Hoonete paviljonide, varjualuste, infotahvlite ehituse ja remonditööde teostamise kulutus
  - Kontori-, majapidamis-, hooldus-, audio- ja visuaalse salvestamise ja esitamise ning muu sarnase tehnika soetuskulud
  - Sõiduvahendite soetuskulutus
  - Toitlustamise kulu väljaarvatud õppelaagri korraldamisel omaosalusena
- 4.8. Atmosfääriõhu kaitse programmi raames ei ole järgmised kulutused abikõlblikud:
- Soojatrasside ehitamise ja renoveerimise kulutus
  - Hoonete ehitamise, sealhulgas rekonstrueerimise kulud (v.a katlaruumide ja kütuse ladustamiseks vajalike ruumide korrastamine ning välja ehitamine mahus, mis on vajalik taastuval kütusel töötava katla kasutusele võtmiseks)
  - Hoone siseste küttesüsteemide rajamisega seotud kulud (torustikud, radiaatorid, soojusvahetid, isolatsioonid, ventiilid jne)
- 4.9. Kehtetu alates 01.01.2013.